

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Αλέξανδρος Σ. Πούσκην [Aleksandr Pushkin]

Βορίς Γουδούνωφ (Boris Godunov) [απόσπασμα: Μέρος Α']

Τραγωδία

Μετάφραση: Π. Α. Αζιώτης

Εβδομάς, Αθήνα

1. τμ. 7, περ. Β', τχ. 22 (2 Ιουνίου 1890), σ. 6-8

2. τμ. 7, περ. Β', τχ. 23 (9 Ιουνίου 1890), σ. 6-8

1.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

ΒΟΡΙΣ ΓΟΔΟΥΝΩΦ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Προοίμιον του Μεταφραστοῦ

Ἰωάννην τὸν Τρομερὸν διεδέχθη ἐπὶ τοῦ Μοσχοβιτικοῦ θρόνου, τὸν Μάϊον τοῦ 1584, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεόδωρος· βαρὺς ὅμως ὄντος τοῦ σκήπτρου διὰ τὰς ἀσθενεῖς του χεῖρας, ὠρίσθη κηδεμὸν αὐτοῦ καὶ κυβερνήτην τοῦ Κράτους, ὁ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ θεῖος Νικήτας Γιούριεφ, τοῦτου δὲ θανόντος μετὰ δύο ἔτη, τὴν θέσιν κυβερνήτου κατέλαβεν ὁ γυναικάδελφος τοῦ Θεοδώρου βογιάρου, Βορίς Γοδουνώφ. Ὁ ὄσον νουνηχῆς, τοσοῦτον καὶ πολυμήχανος οὗτος αὐλικός, ἴσχυσε, τὸ μὲν ἄπομακρύνῃ τῆς Αὐλῆς πάντας τοὺς ἀντιπάλους του, τὸ δὲ νὰ πλουτίσῃ καὶ μεγαλύνῃ τοὺς συγγενεῖς καὶ ὁμόφρονας, μετὰ τοσαύτης δὲ τέχνης ἐνήργησεν, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο πανίσχυρος. Ἄλλ' ὥρῃε νὰ μεριμνήσῃ καὶ περὶ τοῦ μέλλοντός του. Τὸ μέλλον δὲ τοῦτο ἦτο δι' αὐτὸν φοβερόν, τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσον ὑψηλότερα ἦτον ἡ θέσις, ἐφ' ἧς ἵστατο. Ὁ Θεόδωρος ἦτο ἀτεκνος, ἀλλ' εἶχεν ἀδελφόν, κληρονόμον τοῦ θρόνου, τὸν Δημήτριον, παιδίον ἑπταετῆς, ἐξορισθὲν μετὰ τῆς μητρὸς του εἰς Οὐγγίτζ, πόλιν δωρηθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς του Ἰωάννου.

Κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1591 ὁ Γοδουνώφ, ἀπαίσια διανοηθεὶς, ἐξέπεμψε δολοφόνους κατὰ τοῦ βασιλόπαιδος, ὃν καὶ ἐφόνευσαν οὗτοι, ἐκ δὲ τῶν ἀνακρίσεων, γενομένων παρ' ἀνθρώπων τοῦ Γοδουνώφ, οὐδὲν ἀπεκαλύφθη, ἀποδοθείσης τῆς τελευτῆς τοῦ παιδὸς εἰς ἀσθένειαν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1598 ἀπέθανε ὁ Θεόδωρος, ἡ δὲ σύζυγός του Εἰρήνη, ἀποκρούσασα τὸ στέμμα, ἀπέσυρθη εἰς τὴν Μονὴν τῶν Παρθένων, ὅπου καὶ ἐχειροτονήθη μοναχῆ. Τότε πατριάρχης, αὐλικὸι καὶ βογιάρου, πάντες ἐργασθέντες παρὰ τῷ λαῷ, προσέφερον τὸ σκήπτρον τῷ Γοδουνώφ, ὡς τῷ μόνῳ ἱκανῷ νὰ κυβερνήσῃ τὸ Κράτος. Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐνδοιάζων, ὑπετάγει ἐπὶ τέλους εἰς τοῦ λαοῦ τὴν θέλησιν, καὶ κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1598 ἐδέχθη τὸ στέμμα τοῦ Μονομάχου.

Μετὰ τινα ἔτη, ὁ Γεώργιος Ὀτρέπιεφ, νεὸς ἐγγράμματος, πνευματώδης καὶ τολμηρὸς, φεύγων τὰς καταδιώξεις τοῦ Γοδουνώφ, ἐγένετο μοναχός, περιπλανώμενος δὲ ἀπὸ κοινοβίου εἰς κοινοβίον, κατέφυγεν ἐπὶ τέλους εἰς Πολωνίαν, ὅπου μετὰ πολλὰς περιπετείας, ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἀρχοντος πολωνοῦ, πρὸς ὃν ἡμέραν τινα ἀπεκάλυψεν, ὅτι ἦτον ὁ Δημήτριος, σάραβιτις τῆς Μόσχας, υἱὸς Ἰωάννου τοῦ Τρομεροῦ, σωθεὶς ἐκ τῶν χειρῶν τῶν δολοφόνων τοῦ Γοδουνώφ. Ὁ ἀρχων πιστεύσας εἰς τὸ μῦθευμα, ἔχων δὲ θυγατέρα πε-

ρικαλλῆ, ὑπόσχεται νὰ κάμῃ γαμβρόν του τὸν νέον, ἅμα ὡς ἠθελεν οὗτος στεφθῆ σάραβις τῆς Μόσχας. Μετὰ ταῦτα συνοδεύει τὸν νεανίαν εἰς Κρακοβον, ὅπου ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πάπα Ραγκόσης τὸν παρουσιάζει εἰς τὸν βασιλέα Σιγμοῦνδον, ὅστις πεισθεὶς ἐπίσης εἰς τὰ διαφημιζόμενα, ὑπέδεχθη κάλλιστα τὸν νέον, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ συνδρομήν. Ἐν τούτοις ἡ φήμη ἐκυκλοφόρει, καὶ ὁ Ψευδοδημήτριος ἐγένετο καθ' ἐκάστην δημοτικώτερος. Τότε, τῆς ὥρας ἐπιστάσης, τῇ βοήθειᾳ τοῦ πολωνοῦ ἀρχοντος, συναθροίζει στρατὸν ἐκ 1600 δυσηρεστημένων Μοσχοβιτῶν καὶ ἄλλων τυχοδιωκτῶν καὶ ὁδεύει κατὰ τῆς Μόσχας· καὶ τὸ πρῶτον μὲν θριαμβεύει, κατόπιν ὅμως νικᾶται ὑπὸ τοῦ πολυαριθμοῦ στρατοῦ τοῦ Γοδουνώφ. Νικᾶται, ἀλλὰ δὲν καταβάλλεται, διότι ἡ κοινὴ γνώμη εἶνε ὑπὲρ αὐτοῦ. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε κίφνης, ἀποθνήσκει ὁ Γοδουνώφ. Ὁ Ψευδοδημήτριος τότε εἰσέρχεται ἐν θριάμβῳ εἰς Μόσχαν καὶ στέφεται αὐτοκράτωρ.

Ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐμπνευσθεὶς ὁ διάσημος ποιητὴς Ποῦσκιν, ἔγραψε τὸν Βορίς Γοδουνώφ, τραγωδίαν εὐλόγως θεωρουμένην ὡς ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ρωσικῆς φιλολογίας. Τὰ ἐν αὐτῇ δρώοντα πρόσωπα εἶνε τύποι εἰλημμένοι ἐκ τῆς πραγματικῆς ζωῆς, ἡ ὅλη δὲ εἰκὼν ἐξήλθεν ἐκ τοῦ θαυμασίου χρωστήρος ἀληθοῦς καλλιτέχνου. Τὸ δράμα ἔγραψεν ὁ Ποῦσκιν κατὰ τὸ 1825, εἰς τὸ χωρίον Μιγάηλοφκαν, ὅπου διέμενε ἐξόριστος. Ἀνακλήθεις δὲ εἰς Μόσχαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τὸ 1826, ἀνέγνωσεν αὐτὸ εἰς κύκλον φιλολόγων, ἐκ τῶν διασημοτέρων, καὶ ἡ ἀνάγνωσις ἐκείνη ἐπέφερεν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀκροσθέντων, ἀληθῆ καταπλήξιν. Εἰς τῶν ἀκροσθέντων τῆς τραγωδίας γράφει μετὰ τῶν ἄλλων:

«Καθόσον ἡ ἀνάγνωσις προῦμῳει, φρικίας διέτρεχε τὸ σῶμά μας, ἠθανόμαθα ὀρθουμένας τὰς τριχὰς τῆς κεφαλῆς, καὶ τώρα μὲν δι' ἀκουσίων ὀρηκτικῶν κινήσεων, τώρα δὲ δι' αἰφνιδίων κραυγῶν καὶ χειροκροτημάτων παρατεταμένων ἐξεδηλοῦμεν τὸν ενθουσιασμόν ἡμῶν. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἐρίφθημεν, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἠγέρθη θόρυβος, ἠκούσθησαν γέλωτες, ἐχύθησαν δάκρυα καὶ συγχαρητήρια. Ὁ Μιτζέικιτς, διάσημος πολωνὸς ποιητὴς, ἀκούσας τὴν τραγωδίαν, ἀνέκραξε: — «Tu Shakespeare eris si fata sinant», τουτέστι θὰ γείνης Σαιξπηρός, ἂν ἐπιτρέψῃ τὸ πεπρωμένον»

Πρὸ τινων μηνῶν, ἡ τραγωδία αὕτη ἐδιδάχθη ἐν Πετρούπολει ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν δοικῶν καὶ πριγκήπων, καὶ ἤγειρε γενικὸν ενθουσιασμόν.

Ἡ μετὰ φρασὶς τοῦ δράματος, οὗ τὸ πρῶτον μόνον μέρος δημοσιεύμεν, μεταδίδει ἀκριβῶς — τολμῶμεν εἰπεῖν — τὸ γράμμα τοῦ πρωτοτύπου. Εἴθε νὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ ποιητικῶν καλλονῶν.

Δωμάτια ἐν τῷ Κρεμλίνω

(Ἐν ἔτει 1598, 20 Φεβρουαρίου)

ΟΙ ΔΟΥΚΕΣ ΣΟΥΪΣΚΗ ΚΑΙ ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Οἱ δὲ ὁμοῦ τῆς πόλεως ὠρίσθημεν ἐπόπται, ἀλλὰ δὲν θὰ εὐρωμεν, φρονῶ, κανένα νὰ ἐπιτηρήσωμεν. Κενὴ ἡ Μόσχα εἶνε. Ἡκολούθησ' ὁ λαὸς τὸν πατριάρχην εἰς τὸ μοναστήριον. Καὶ πῶς θὰ τελειώσ' ἡ ταραχὴ, φρονεῖς;

ΣΟΥΪΣΚΗ

Πῶς; Εἶνε εὐκολον νὰ ἐννοήσῃ τις. Ὁ κόσμος θὰ οἰμώξῃ ἔτι θρηνηθῶν, Ὀλίγον θὰ μορφάσῃ ἔτι ὁ Βορίς, ὡς μέθυσος πρὸ ποτηρίου οἴνου, καὶ ἐν τέλει θέλει εὐδοκῆσῃ ταπεινῶς τὸ στέμμα νὰ δεχθῆ. Ἐπειτα — Ἐπειτα θὰ κυβερνᾷ ὡς πρῖν.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Ἄλλὰ παρῆλθε μὴν ἀφοῦ, κλεισθεὶς μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν, ἐγκαταλείψας φαίνεται βιωτικὰς φροντίδας, πᾶσαν μέριμναν. Οὔτε ὁ πατριάρχης μέχρι σήμερον ἀλλ' οὔτε οἱ βογιάρου ἠδυνήθησαν αὐτὸν νὰ πείσουν. Μάταιοι ἀπέβησαν οἱ θρήνοι, αἱ δεήσεις των, αἱ οἰμωγαὶ τῆς Μόσχας ὅλης, τῆς συνόδου ἢ φωνῆ. Τὴν ἀδελφὴν του μάτην παρεκάλεσαν νὰ εὐλογήσῃ ὡς δυνάστην τὸν Βορίς. Ἡ θελιμμένη μοναχῆ — βασιλισσα εἶν' ὡς ἐκαῖνος σταθερὰ καὶ ἀκαμπτος. Ἐνεκολώθη τὴν ιδέαν τοῦ Βορίς, ὡς φαίνεται. Τὶ ὅμως, ἐὰν πράγματι ὁ κυβερνήτης, τὰς φροντίδας βαρυνθεὶς τῆς δυναστείας, δὲν θελήσῃ νὰ δεχθῆ θρόνον ἀνίσχυρον; Τὶ λέγεις δι' αὐτό;

ΣΟΥΪΣΚΗ

Λέγω, ὅτι ματαίως τότε ἔρρευσε τὸ αἷμα τοῦ νηπιῦ βασιλόπαιδος. Ὅτι ἠδύνατ' ὁ Δημήτριος νὰ ζῆ.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Κακούργημα φρικῶδες! Ἄλλὰ πράγματι τὸν βασιλόπαιδα ἐφόνευσ' ὁ Βορίς;

ΣΟΥΪΣΚΗ

Καί τίς λοιπόν; Ἀδίκως τίς τὸν Τσεπτσουγῶφ διέφθειρε; Τοὺς δύο Βιτιαγόφσκη δὲ μετὰ τὸν Κατσάλωφ τίς ἀπίστειλεν; Ἐγὼ εἶχα σταλῆ εἰς Οὐγγίτζ δι' ἀνάγκην, καὶ ἐνεργήσας ἐπὶ τόπου, εὗρηκα πρόσφατα ἴχνη. Τῆς φρικῶδους πράξεως ὀλόκληρον τὴν πόλιν εὗρον μάρτυρα ὅλ' οἱ πολῖται τὰ αὐτὰ κατέθεσαν. Καὶ ἐπιστρέψας, τὸν φονεὶ ἂν ἤθελα μὲ μιαν μόνην λέξιν ἀπεκάλυπτα.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Καὶ διατί λοιπόν δὲν τὸν ἐξώντωσας;

ΣΟΥΪΣΚΗ

Ἄναγνωρίζω, ὅτι μετέπληξεν ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ἀπροσδόκητος ἀναίδειά του. Μ' ἔβλεπ' ἀσκαρδαμυκτῆ, ἀθῶος ὡς ἂν ἦτο. Μὲ ἐξήταζε, μὲ λεπτομέρειαν ἠρώτα, ἐγὼ δὲ, ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐπανελάμβανα ὅ,τι με ὑπηγόρευεν ὁ ἴδιος.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Ἄσχημα, δούξ.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Καὶ τί νὰ πράξω ὦρεια; Νὰ τὰ εἰπῶ εἰς τὸν Θεόδωρον; Ἄλλὰ ὁ σάραβις ἔβλεπ' ὅλα με τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Γοδουνώφ, καὶ μετὰ τὰ ὦτα ἤκουε τοῦ Γοδουνώφ τὰ πάντα. Ἄν τὸν ἐπειθα ἐγὼ περὶ τῆς ἀληθείας, ὁ Βορίς ἤθελ' εὐθὺς τὸν μεταπίσσει, ἐμὲ δὲ θὰ ἐφυλάκιζαν, καὶ, ὡς τὸν θεῖόν μου, θὰ μ' ἐπνιγαν κρυφὰ ἐντὸς τῆς φυλακῆς. Νὰ καυχηθῶ δὲν θέλω, ἀλλὰ βέβαια δοθείσης περιστάσεως, ἐμὲ παρῶς δὲν θὰ ποιοῦσιν οὐδεμίαν βία. Δειλὸς δὲν εἶμαι, ἀλλ' ἐπίσης οὔτε βλάξω κ' εἰς τὴν παγίδα δὲν θὰ πέσω δωρεάν.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Φρικτὸν κακούργημα! Ἄκουσε φαίνεται, ταραττει τὸν φονέα ἢ μετάνοια.

Τὸ αἷμα τοῦ ἀθώου βρέφους βέβαια τὸν ἐμποδίζει εἰς τὸν θρόνον ἢ ἀναβῆ.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Θὰ τὸν διασκελίση!... Τόσον ἀτολμος δὲν εἶνε ὁ Βορίς! Ὅποια δι' ἡμᾶς τιμὴ, δι' ὅλην τὴν Ρωσίαν! Τάταρος καὶ δούλος μέχρι χθές, ὁ γυναικάδελφος δημίου, τοῦ Μαλιούτα γυναικάδελφος, καὶ δήμιος ὁ ἴδιος ἐν τῇ ψυχῇ, αὐτὸς τὸ στέμμα καὶ τὸ περιδέριον τοῦ Μονομάχου σφετερίζεται.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Ὁρθῶς.

Τὸ γένος εἶνε ἄσημος αὐτός. Ἡμεῖς ἐπισημότερ' εἴμεθα.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Ναί, ὡς φρονῶ.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Οἱ Βοροτίνσκη βέβαια κ' οἱ Σούϊσκη δὲν χωρατεύουν, δούκες εἶν' ἐκ γενετῆς.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Ἐκ γενετῆς κ' ἐξ αἵματος τοῦ Ρούρικ.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Δούξ.

Ἄκουσε, ἔχομεν ἡμεῖς δικαίωμα εἰς τὴν διαδοχὴν.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Πλειότερον, παρά

ὁ Γοδουνῶφ.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Μὰ τὴν ἀλήθειαν.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Καὶ τί;

Ἄν δὲν ἀφήση ὁ Βορίς τοὺς δόλους του, ἄς διεγείρωμεν μὲ τέχνην τὸν λαόν.

Ἄς ἀρνηθοῦν τὸν Γοδουνῶφ. Ἐχοῦν αὐτοὶ τοὺς ἰδικούς των δούκας ἄς ἐκλέξωσιν ὡς τσάρον ἕνα, ὄντινα θελήσωσιν.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Οἱ κληρονόμοι τοῦ βασιλέως εἴμεθα οὐχὶ ὀλίγοι, πλὴν μετὰ τοῦ Γοδουνῶφ νὰ μετρηθῶμεν δύσκολον. Ἀπέμαθε τὸ ἔθνος πρὸ πολλοῦ νὰ βλέπη ἐν ἡμῖν παραφυάδ' ἀρχαίαν τῶν μαχίμων του ἀρχόντων. Πρὸ πολλοῦ μᾶς ἀφρηθήσαν τὰ σκήπτρα, πρὸ πολλοῦ τῶν τσάρων εἴμεθα οἱ βοηθοί, ἐνῶ αὐτὸς κατώρθωσε διὰ τοῦ τρόμου, τῆς ἀγάπης, ἔτι δὲ καὶ διὰ δόξης νὰ μαγεύσῃ τὸν λαόν.

ΣΟΥΪΣΚΗ

(βλέπων διὰ τοῦ παραθύρου).

Ναί, εἶνε τολμηρὸς αὐτός, ἰδοὺ τὸ πᾶν—

Ἐνῶ ἡμεῖς... Ἀλλὰ ἀρκεῖ. Ἰδέ, ἰδέ, διεσπαρμένους ἐπανερχετ' ὁ λαός.

Ἄς σπεύσωμεν τί ἔγινε νὰ μάθωμεν.

Ἐρυθρὰ πλατεῖα. Λαός.

ΕΙΣ

Εἶν' ἀδυσώπητος! Τοὺς ἱεράρχας δὲ ἀπώθησε καὶ τοὺς βογιάρους, ἔτι δὲ

τὸν πατριάρχην, μάτην ἰκετεύοντας. Ἡ λαμπηδὼν τοῦ θρόνου τὸν φοβίζει.

ΕΤΕΡΟΣ

Τίς

Ἔ! Ὑψίστε, θὰ γείνη κυβερνήτης μας; Ἔ! συμφορά μας!

ΤΡΙΤΟΣ

Ἄ! Ἰδοὺ ὁ γραμματεὺς τοῦ δημαρχείου φέρων τὴν ἀπόφασιν.

ΛΑΟΣ

Σιγὴ! σιγὴ! καὶ ὀμιλεῖ ὁ γραμματεὺς. Ἄκούσατε!

ΣΚΕΛΚΑΛΩΦ

(ἐκ τῆς κυρίας εἰσόδου.)

Ἐλήφθη ἡ ἀπόφασιν ἐν συμβουλίᾳ, ἵνα δοκιμάσωμεν τῆς παρακλήσεως τὴν δύναμιν, φορὰν ὑστάτην, ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς σκυθρωπῆς τοῦ κυβερνήτου. Τὴν πρωίαν αὔριον, ὁ ἅγιος ἐκ νέου πατριάρχης μας, ἀφοῦ εἰς τὸ Κρεμλίον πανηγυρικὴν τελέση δέσιν, διευθυνθήσεται, προηγουμένων τῶν ἁγίων σημαιῶν, μετὰ τῶν ἱερῶν ἡμῶν εἰκόνων, τῶν ἁγίων Βλαδιμήρου, Δημητρίου τε, καὶ μετ' αὐτοῦ βογιάρου καὶ ἡ σύγκλητος, τῶν εὐγενῶν πολλοὶ καὶ ἄλλοι ἐκλεκτοί, τῆς Μόσχας ἅπας ὁ ὀρθόδοξος λαός, πάντες θὰ πορευθῶμεν πρὸς τὴν ἀνάσσαν, ἵνα ἐκ νέου τὴν παρακαλέσωμεν τὴν ὄρφανὴν νὰ ἐλεήσῃ Μόσχαν, καὶ νὰ εὐλογῆσῃ ὡς δυνάστην τὸν Βορίς. Ὅθεν ἀποσυρθῆτε εἰς τὰ ἴδια ἕκαστος ἐν εἰρήνῃ, δεηθῆτε δέ, καὶ εἴθε νὰ ἀνέλθῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἡ ἔνθερμος τῶν ὀρθοδόξων δέσιν. (ὁ λαὸς ἀποσύρεται.)

Πεδιάς τῶν παρθένων.

Νέα γυναικεία μονή. Λαός.

ΕΙΣ

Εἰς τὸ κελλίον τῆς ἀνάσσης ὤδευσαν. Εἰσῆλθον δ' ὁ Βορίς, ὁ πατριάρχης καὶ πληθὺς βογιάρων.

ΕΤΕΡΟΣ

Ἄ! καὶ τί ἀκούεται;

ΤΡΙΤΟΣ

Ἄνθίστατ' ἔτι ἐν τοσοῦτῳ εἶν' ἐλπίς.

ΓΥΝΗ

(κρατοῦσα βρέφος)

Ἄγού! μὴν κλαῖς, μὴν κλαῖς! Νὰ ὁ βρυκόλακας [κόλακας] ποῦ θὰ σὲ πάρῃ! σῶπασε, ἀγού, μὴν κλαῖς.

ΕΙΣ

Δὲν γίνεται νὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸν περιβόλον;

ΕΤΕΡΟΣ

Ἄδύνατον. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα δὲν χωροῦμεν, ἀδελφέ, ὄχι ἐκεῖ. Σοῦ φαίνεται εὐκόλον αὐτό; Ἐδῶ ἡ Μόσχα ἐσωρεύθη ἅπασα. Ἰδέ· αἱ στέγαι καὶ τὸ περιτείχισμα

καὶ τὸ κωδωνοστάσιον ὀλόκληρον τῆς Μητροπόλεως, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν οἱ θόλοι, κ' οἱ σταυροὶ αὐτοὶ πληρώθησαν λαοῦ.

ΠΡΩΤΟΣ

Τὶ εὐμορφα, μὰ τὴν ἀλήθειαν.

ΕΙΣ

Τὶ κρότος εἶν' ἐκεῖ;

ΕΤΕΡΟΣ

Τὶ κρότος; Ἄκουσε.

Ὁδύρετ' ὁ λαός· πίπτουν ἐκεῖ ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, ὡσὰν κύματα, ἰδέ! Ἄ! ἀδελφέ, ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ ἡμῶν. Ἄς γονατίσωμεν τὸ γρηγορώτερον!

ΛΑΟΣ

(γονυκλιθεὶς. Ὁδυρμὸς καὶ θρῆνος)

Λυπήσου μας, πατέρα! Κυβερνήτης μας γενοῦ! γενοῦ πατέρας, βασιλέας μας!

ΕΙΣ

(γαμηλοφῶνως)

Τὶ τρέχει καὶ θρηνοῦν ἐκεῖ;

ΕΤΕΡΟΣ

Ξεύρω κ' ἐγώ;

Τὸ Ξεύρουν οἱ βογιάρου—δι' ἡμᾶς αὐτὰ δὲν εἶνε, φίλε.

ΓΥΝΗ

(κρατοῦσα βρέφος)

Τώρα ποῦ χρειάζεται νὰ κλαῖς, ἐσύ ἐσώπασες! Σοῦ δείχνω γῶ!.. Νὰ ὁ βρυκόλακας, κλάψε κακόπαιδο!

(τὸ βρέφος κλαίει)

Ὁραῖα.

ΕΙΣ

Ὅλοι κλαῖν—ἄς κλαύσωμεν καὶ μεῖς!

ΕΤΕΡΟΣ

Ναί, πλὴν δὲν ἔχω δάκρυα. Τί εἶν' ἐκεῖ;

ΠΡΩΤΟΣ

Τίς τοὺς καταλαμβάνει, ἀδελφέ, αὐτούς!

ΛΑΟΣ

Ἐδέχθη! εἶνε τσάρος! συγκατένευσεν! Εἶν' αὐτοκράτορας μας!—Ζήτω ὁ Βορίς!

Δωμάτια ἐν τῷ Κρεμλίῳ.

ΒΟΡΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΒΟΓΙΑΡΟΙ

ΒΟΡΙΣ

Ἔ! πάτερ πατριάρχα, καὶ βογιάρου σεις! Εἶν' ἀνοικτ' ἡ ψυχὴ μου ἐμπροσθεν ὑμῶν. Εἶδατε, ὅτι ἐξουσίαν δέχομαι μεγάλην μετὰ φόβου καὶ ὑποταγῆς. Πόσον βρεῖα εἶνε ἡ εὐθύνη μου! Τοὺς ἰσχυροὺς μονάρχας διαδέχομαι τοὺς Ἰωάννας, καὶ κληρονομῶ αὐτὸν τὸν τσάρον—ἄγγελον!... Μονάρχα πάτερμου, ὦ! δίκαιε! ἐξ οὐρανοῦ ἐπιβλέψον καὶ τῶν πιστῶν τὸ δάκρυ ἰδε δούλων σου, καὶ πέμψον εἰς ἐκεῖνον, ὃν ἠγάπησας καὶ ὃν ἐδῶ τοσοῦτον ἐμεγάλυνας εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἵνα ἐν δόξῃ κυβερνήσω τὸν λαόν δίκαιος ὢν καὶ εὐεργετικός, ὡς σύ. Ἀπὸ ὑμᾶς, βογιάρου, ἤδη σύμπραξιν προσμένω νὰ μ' ὑπηρετήσητε, καθὼς

ὑπηρετῆτ' ἐκείνον, ὅτε μεθ' ὑμῶν
τοὺς κόπους σας ἐμεριζόμεν καὶ ἐγὼ
πρὶν ἢ μ' ἐκλέξῃ τοῦ λαοῦ ἢ θέλησις.

ΒΟΓΙΑΡΟΙ

Τηρήσωμεν τὸν ὄρκον, ὃν ὠμόσαμεν,

ΒΟΡΙΣ

Τώρα ὑπάγωμεν νὰ προσκυνήσωμεν
τοὺς τάφους τῶν κεκοιμημένων δυναστῶν
ἡμῶν, νὰ προσκληθῇ δὲ εἶτα ὁ λαός,
ὄλοι, ἀπὸ ἀρχόντων ἕως ἐπαιτῶν
εἰς εὐωχίαν, πάντες ξένοι φίλτατοι.

(Ἀπέρχεται ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν
βογιάρων)

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

(πρὸς τὸν Σουΐσκη)

Δούξ, ἐμάντευσας.

ΣΟΥΪΣΚΗ

Τί πρᾶγμα;

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Πρότερον, ἐδῶ

δὲν ἐνθυμεῖσαι;

ΣΟΥΪΣΚΗ

Ὅχι, ἐλησμόνησα.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Εἰς τὸ πεδῖον τῶν Παρθένων ἔλεγες...

ΣΟΥΪΣΚΗ

Τώρα εἶν' ἄκαιρον νὰ ἐνθυμῆται τις,
προτρέπω σε ἐνίοτε νὰ λησμονῆς,
ἄλλως δέ, διὰ καταλαλιᾶς ἐγὼ
προσποιητῆς, ἠθέλησα ἀπλῶς ἐσὲ
νὰ δοκιμάσω, ὅπως θετικώτερα
τοὺς μυστικούς σου μάθω διαλογισμούς.
Ἄλλὰ τὸν τσάρον χαιρετίζει ὁ λαός,
καὶ τρέχω, ἵνα μὴ τὴν ἀπουσίαν μου
παράτηρήσουν.

ΒΟΡΟΤΙΝΣΚΗ

Αὐλικὲ παμπόνηρε!

("Ἐπεταὶ τὸ τέλος)."

Π. Α. ΑΣΙΩΤΗΣ

2. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

ΒΟΡΙΣ ΓΟΔΟΥΝΩΦ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

(Συνέχεια)

ΝΥΞ. Καλλίον ἐν τῇ Μονῇ τῶν θαυμάτων.

ΠΟΙΜΗΝ (ἡγούμενος) ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ (κοιμώμενος).

ΠΟΙΜΗΝ

(γράφει πρὸ καρδιᾶς).

Ἵστατη ὑπολείπεται παράδοσις
καὶ δίδω πέρας εἰς τὴν ἱστορίαν μου.
Τὸ χρέος ἐπληρώθη, ὅπερ ὁ Θεὸς
ἀνέθηκέ μοι τῷ ἀμαρτωλῷ. Οὐχί
ματαιῶς ὤρισεν ἐμέ ὁ Κύριος
ὡς μάρτυρα πολλῶν ἐτῶν, καὶ μάθησιν
μοὶ ἐδωρήσατο. Φιλόπονός ποτε
θὰ εὖρη μοναχὸς τὸ ἔργον μου αὐτὸ
τὸ περισπούδαστόν τε καὶ ἀνώνυμον,
θ' ἀνάψη τὴν κανδήλαν του, ὅπως ἐγώ,
ἀποτινάξας δὲ ἐκ τῶν περγαμηνῶν
τὴν κόνιν τῶν αἰώνων, τὰς ἀληθινὰς
θὰ ἀντιγράψῃ παραδόσεις, ἵνα οἱ
ἀπόγονοι τῶν ὀρθοδόξων μάθωσι
τὰς παρελθούσας τύχας τῆς πατρίου γῆς
καὶ τῶν μεγάλων τσάρων μνημονεύωσι
διὰ τὰ ἔργα των, τὴν δόξαν, ἔτι δὲ
τὴν ἀρετὴν—διὰ τὰς ἀμαρτίας δὲ
αὐτῶν, διὰ τὰ ἔργα των τὰ σκότια
ἐπικαλῶνται τὸν σωτῆρα ταπεινῶς.
Ἐγὼ δὲ εἰς τὸ γῆρας φθάσας, ἀναζῶ
καὶ πρὸ ἐμοῦ διέρχεται τὸ παρελθόν...
Μὴ πρὸ ὀλίγου δὲν ἐφέρετο αὐτὸ
συμβάντων πλήρες, ἀνασαλευόμενον
ὡς παραχῶδη κύματα ὠκεανοῦ ;
Ἦρεμον εἶνε ἤδη καὶ σιωπηλόν.
Διατηρῶ ἐν μνήμῃ πρόσωπά τινα
ὀλίγαί λέξεις φθάνουσι μέχρις ἐμοῦ,
πᾶν ἄλλο ἀπωλέσθη ἀνεπιστρεπτει!...
ἀλλ' ἡ αὐγὴ ἐγγίζει, φθίνει μου τὸ φῶς...
Ἵστατη ὑπολείπεται παράδοσις.

(γράφει).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

(ἀγρυπνίῃσεται)

Πάντοτε τ' ὄνειρον αὐτό ! πῶς γίνεται ;
Τρίτην φοράν ! καττραμένον ὄνειρον !...
Καὶ πάντοτε ὁ γέρον ἀθήτῃ ἐκεῖ
πρὸ τῆς κανδήλας του καὶ γράφει, οὐδαμῶς
τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς νυσταγμὸν καμμύσας. Πῶς
τὴν ἡρεμόν του θεῶν ἀγαπῶ ἐγὼ
ὅταν, βεθυθισμένος εἰς τὸ παρελθόν,
τὰ χρονικά του γράφει· καὶ πολλάκις δὲ
τί γράφει νὰ μαντεύσω ἐπεθύμησα.
Μὴ περὶ τῆς ζοφώδους δεσποτείας τῶν
Τατάρων ; ἢ ἐξιστορεῖ τὰ στυγερά

μαρτύρια τοῦ Ἰωάννου ; ἢ περὶ
τῆς παραχῶδους γράφει συνελύσεως
τοῦ Νόβγοροδ ; εἴτε περὶ τῆς δόξης τῆς
πατρίου ; Μάταιον ! Ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ
μετώπου του ἀδύνατον, οὐδ' εἰς αὐτὰ
τὰ βλέμματα αὐτοῦ νὰ ἀναγνώσῃ τις
τὰς ἀποκρύφους σκέψεις του. Ἡ ὄψις του
πάντοτε ταπεινὴ καὶ μεγαλοπρεπής...
Ὅμοίως γραμματεὺς διάφορα ἰδῶν
καὶ ἐγγηράσας εἰς τὰ δικαστήρια
ἡσύχως παίστας καὶ ἀθῶους θεωρεῖ,
καὶ ἀπαθῆς πρὸ τοῦ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ
ἐπίσης ἀγνοεῖ ὀργὴν ἢ ἔλεος.

ΠΟΙΜΗΝ

'Ηγέρθης, ἀδελφέ ;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Τὴν εὐλογίαν σου,

πάτερ σεβάσμιε.

ΠΟΙΜΗΝ

Ἔσο εὐλογητὸς
νῦν καὶ αἰεὶ κ' εἰς τοὺς αἰῶνας, τέκνον μου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐνῷ σὺ, μένων ἀγρυπνος, εἰργάζεσο,
τὴν ἡσυχίαν τὴν ἐμὴν ἐτάραττε
τοῦ σκότους ὀπτασία διαβολικὴ
καὶ μ' ἀνησύχει ὁ ἐχθρὸς ὁ δόλιος.
Καθ' ὕπνου εἶδα, ὅτι κλιμαξ σκολιὰ
μ' ἔφερον ἐπὶ πύργου· ἐκ τοῦ ὕψους δὲ
μ' ἐφαίνετο ἡ Μόσχα ὡς μυρμηκιά.
Κάτ' ὁ λαὸς εἰς τὴν πλατεῖαν ἐβράζε
καὶ μετὰ κηχχασμῶν ἐδείκνυεν ἐμέ·
αἰσχύνῃ δὲ καὶ φόβος μ' ἐκυρίευσεν
καὶ πίπτων κατακέφαλα ἐζύπνων... Τρεῖς
φορὰς τὸ ἴδιον μὲ ἤλθεν ὄνειρον.
Δὲν εἶνε θαυμαστόν ;

ΠΟΙΜΗΝ

Σφύζει τὸ αἷμά σου

τὸ νέον εἰς τὰς φλέβας. Καταπόνησον
διὰ δέσσεως, νηστείας, σεαυτὸν
καὶ θὰ πληροῦν τὸν ὕπνον σου ὄραματα
τερπνὰ. Καὶ ἕως τώρα, ἄν, κυριευθεὶς
ἐκ νυσταγμοῦ, δὲν δεηθῶ ἐπὶ πολὺ
ἐγώ, δὲν εἶνε ἐλαφρὸς ὁ ὕπνος μου
οὐδ' ἀναμάρτητος. Καὶ μοὶ παρίστανται
πὸτ' εὐωχίαι θορυβῶδεις, πότε δὲ
στρατόπεδα, ἢ τοῦ πολέμου συμπλοκαί,
τῆς νέας ἡλικίας παίγνι' ἄφρονα !

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Πόσον λαμπρὰν νεότητά διήλθες σὺ !
Ἰπὸ τοὺς πύργους ἡγωνίσθης τοῦ Κ αζάν
καὶ τῆς Λιθουανίας τὰ συντάγματα·
σὺ ἐπὶ Σουΐσκη ἀπέκρουσας λαμπρῶς,
καὶ ὄλην τῆς αὐλῆς τὴν πολυτέλειαν
τοῦ Ἰωάννου εἶδες. Εὐτυχής ! Κ' ἐγὼ
ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῆς ἐφηβικῆς
πλανῶμαι ἀνὰ τὰς μονὰς, καλόγηρος
οἰκτρός ! Πρὸς τί κ' ἐγὼ νὰ μὴν παρευρεθῶ
εἰς μάχας, καὶ πρὸς τί εἰς τὴν βασιλικὴν
νὰ μὴ παρακαθῆσω τράπεζάν ποτε ;
Θὰ ἡδυνάμην τότε, γέρον, ὅπως σὺ,
τὸν κόσμον φεύγων, καὶ τὸ μάταιον αὐτοῦ,
νὰ ἐνδυθῶ τὸ σχῆμα τὸ μοναχικόν
κ' ἐντὸς ἡσύχου κοινοβίου νὰ κλεισθῶ.

ΠΟΙΜΗΝ

Μὴ θλίβου, ἀδελφέ μου, ὅτι ἐνωρίς

πὸν κόσμον τὸν ἀμαρτωλὸν κατέλιπες, ὅτι ὀλίγους πειρασμούς ὁ Ὑψιστος σοὶ ἔστειλε. Δὸς πίστιν εἰς ἐμέ. Ἡμᾶς ἐλκύουσι μακρόθεν πολυτέλεια, δόξα καὶ γυναικεῖος ἔρωσ δολερὸς. Εἰς τὸν μακρὸν μου βίον ἰδοκίμασα τέρψεις πολλὰς, ἀλλὰ μακαριότητα αἰσθάνομαι, ἀφ' οὗ μ' ὠδήγησ' ὁ Θεὸς εἰς τὴν μονήν. Οἱ δὲ μεγάλοι βασιλεῖς; Περὶ αὐτῶν ἀρμόζει, τέκνον, νὰ σκεφθῆς. Τίς ὑψηλότερός των; Μόνος ὁ Θεός. Ποῖος τολμᾷ νὰ τοῖς ἀντισταθῆ; Οὐδεὶς. Τί δέ; Πολλάκις τοῦ ἐφαίνετο βαρὺ τὸ στέμμα τὸ χρυσοῦν καὶ ἡλλαζὸν αὐτὸ μὲ μοναχοῦ κορδύλην. Τὴν ἀνάπαυσιν ὁ τσάρος Ἰωάννης εὕρισκεν εἰς τὰς μοναχικὰς ἀσκήσεις. Τὸ ἀνάκτορον αὐτοῦ, εὐνοουμένων πλήρης αὐλικῶν ὑψηλοφρόνων, νῆαν ἀνελάμβανε, μοναστηρίου ὄψιν μὲ πιλίσκους δὲ οἱ Μόνοι¹, μὲ κιλίκια ὡς μοναχοὶ μ' εὐπειθειαν προσήρχοντο, ὁ τσάρος δὲ ὁ τρομερὸς, ὡς εὐλαβῆς ἠγαύμενος. Εἶδα ἐδῶ, ναί, εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον κελλίον (τότε ἐν αὐτῷ ὁ Κύριλλος διέμεν) ὁ πολυπαθῆς, ἀνὴρ εὐθύς, πότε δὲ καὶ ἐμὲ ἐφώτισ' ὁ Θεὸς νὰ ἐννοήσω τὸ τοῦ κόσμου μάταιον) εἶδα ἐδῶ τὸν τσάρον ἀπὸ ζοφεράς ἀπηυδακτά σκέψεις καὶ μαρτύρια. Ἡμῶν ἐν μέσφ ἤρεμος καὶ σκεπτικὸς ὁ Τρομερὸς ἐκάθητο. Ἐνώπιον αὐτοῦ ἡμεῖς ἰσταμένα ἀκίνητοι κ' ἠσύχως μεθ' ἡμῶν συνδιελέγετο. Πρὸς τὸν ἠγούμενον καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς. «Πατέρες μου, τοῖς ἔλεγεν ἡ ποθητὴ θὰ ἔλθ' ἡμέρα, ὅτε θὰ ἐμφανισθῶ ἐδῶ ἐγώ, τὴν σωτηρίαν μου διψῶν. Νικόδημο, σὺ Σέργιε καὶ Κύριλλε, σεις, τὴν πνευματικὴν εὐχὴν μου δέχθητε. Πρὸς σὰς θὰ ἔλθω, ἐνοχος, ἐπάρατος καὶ ἐδῶ θὰ ἐνδυθῶ τὸ σχῆμα τὸ σεμνὸν προσπίπτων εἰς τοὺς πόδας σου, ὦ! πάτερ μου» Οὕτως ὠμίλει ὁ μονάρχης, καὶ γλυκεῖς ἐκ τῶν χειλέων του οἱ λόγοι ἔρρεον καὶ ἐκλαίεν. Ἡμεῖς δὲ ἐδεόμεθα μετὰ δακρῶν, ἵνα πέμψῃ ὁ Θεὸς ἀγάπην καὶ εἰρήνην τῇ ψυχῇ αὐτοῦ πῆ διαπύρφ καὶ πασχούση. Ὁ υἱὸς δ' αὐτοῦ Θεόδωρος; Ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ λαμπροῦ τοῦ ἐρημίτου τὴν γαλήνιον ζωὴν ἐπόθει. Τὰ βασιλικά δωμάτια εἰς προσευχῆς κελλίᾳ μετεμόρφωσεν. Ἐκεῖ δὲν ἴσχυον νὰ θορυβήσωσι δυναστικαὶ βαρεῖαι θλίψεις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὴν ἄμωμον. Ἠγάπησ' ὁ Θεὸς τὸ φρόνημα τὸ ταπεινὸν τοῦ Καίσαρος καὶ ἡ Ρωσία ἐπ' αὐτοῦ ἀπῆλαυσε δόξαν γαλήνιον. Εἰς δὲ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ τὴν ὥραν, θαῦμα μὲγ' ἀνήκουστον ἐγένετο. Παρὰ τὴν κλίνην του ἀνὴρ, τῷ τσάρῳ μόνῳ ὁρατός, περιαιυγῆς ἐφάνη, μετ' αὐτοῦ δὲ ὁ Θεόδωρος νὰ διαλέγητ' ἤρχισε καλῶν αὐτὸν

μεγάλον πατριάρχην. Καὶ περὶ αὐτὸν πάντες ἐκ φόβου κατελείφθησαν πολλοῦ, ὡς ὄραμα νὰ ἐβλεπον οὐράνιον, διότι δὲν εὕρισκετο ὁ ἅγιος δεσπότης τότε πρὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸ δωμάτιον. Ὅτε δ' ἐξέπνευσεν, ἁγίας εὐωδίας ἐπληρώθησαν οἱ θάλαμοι, καὶ ἔλαμψεν ὡς ἥλιος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.—Καίσαρα ὅμοιον ἕτερον πλέον ὄχι, δὲν θὰ ἴδωμεν. Ὡ! ἄχθος φοβερόν, θλίψις ἀνήκουστος! Τὸ θεῖον παρωργίσασμεν, ἡμάρτομεν. Ἡμέτερον δεσπότην ἐκαλέσαμεν βασιλοκτόνον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐπεμύθουν πρὸ πολλοῦ αἰδεσιμώτατε, διὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλοπαιδὸς νὰ μάθω παρὰ σοῦ. Ἦσο εἰς Οὐγγλιτζ, ὅπως λέγουσιν.

ΠΟΙΜΗΝ

Ἄχ. Ἐνθυμούμαι! Μ' ἔφερον ὁ Ὑψιστος αἱματηρὸν νὰ ἴδω δρᾶμ' ἀπαισιον. Διὰ ὑπηρεσίαν εἶχ' ἀποσταλῆ εἰς Οὐγγλιτζ τότε. Ἐφθασα διὰ νυκτός. Τὴν δὲ πρωίαν καὶ ἐνῶ ἐψάλλετο ἡ λειτουργία, αἴφνης ἤχους κώδωνος ἀκούω, τὸ πολεμικὸν σημαίνοντας. Κραυγαὶ καὶ θόρυβος. Τὰ πλήθη τρέχουσιν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς βασιλείσης. Καὶ ἐγὼ σπεύδω ἐκεῖ—ὅπου ἡ πόλις ἅπασα συνήχθη ἤδη. Βλέπω—οἶον θέαμα! ὁ βασιλόπαις κατ' ἐκτάδην φονευθεῖς, λιπόθυμος ἡ μήτηρ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, πληροῦσι τὸν ἀέρα γόοι τῆς τιθῆς. Ἐν λύσση δ' ὁ λαὸς τὴν ἀνοικτίρμονα σύρει προδύτριαν τροφόν... Ἐξαιφνης δὲ ἐν μέσφ ἐμφανίζεται αὐτῶν, ὠχρὸς ἐξ ἀγριότητος, ὁ Βιτιαγόφσκη ὁ Ἰούδας. «Ὁ κακοῦργος νὰ, αὐτός, ἰδοῦ!» Ἠκούσθη πανταχόθεν, καὶ εἰς τὴν στιγμὴν ἔπαυσε νὰ ὑπάρχη. Τότε ὁ λαὸς τοὺς τρεῖς φονεῖς ν' ἀναζητήσῃ ἔτρεξεν. Ἀφοῦ δὲ τοὺς συνέλαβον, ὠδήγησαν αὐτοὺς πρὸ τοῦ θερμοῦ τοῦ βρέφους πτώματος, καὶ θαῦμα—αἴφνης ὁ νεκρὸς ἐσκήρτησεν. «Ὁμολογήσατε!» ἐκραύγασ' ὁ λαός, καὶ ἔντρομ' οἱ φονεῖς, ὑπὸ τὸν πέλεκυν, τὰ πάντα εἶπον.—Τὸν Βορίς ὠνόμασαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Καὶ πόσων τότε ἦτ' ὁ φονευθεῖς ἐτῶν;

ΠΟΙΜΗΝ

Ἐτῶν ἐπτὰ κ' ἤθελεν ἔχῃ σήμερον (παρῆλθον δέκα ἔτη ἔκτοτε. Ὅχι παρῆλθον δώδεκα), τὴν ἡλικίαν σου θὰ εἶχε καὶ θὰ ἐβασίλευεν, ἀλλὰ ὁ Ὑψιστος Θεὸς ἀλλέως ἔκρινε. Καὶ μὲ τὴν θλιβεράν αὐτὴν διήγησιν θὰ δώσω τέλος εἰς τὴν ἱστορίαν μου. Ἐκτοτ' ἐλάμβανα μικρὸν μέρος ἐγὼ εἰς τὰ ἐγκόσμια. Σὺ εἰς' ἐγγράμματος, Γρηγόρι' ἀδελφέ, καὶ εἰς ἐσὲ αὐτὸ τὸ ἔργον παραδίδω. Εἰς τὰς ὥρας δέ, καθ' ἃς δὲν θέλουν σὲ κρατῆ πνευματικαὶ ἀσκήσεις, ἄνευ σοφιστείας πονηρᾶς, περιγράφε πᾶν ὅ,τι βλέπεις ἀκριβῶς. Πόλεμον καὶ εἰρήνην, τὴν βασιλικὴν δικαιοσύνην, τῶν ἁγίων θαύματα,

προρρήσεις καὶ σημεῖα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐν τούτοις εἶνε ὥρα νὰ ἀναπαυθῶ νὰ σβέσω καὶ τὸ φῶς... Ἀλλὰ οἱ κώδωνες σημαίνουναι τὸν ὄρθρον... Κύριε Θεέ, εὐλόγησον τοὺς δούλους σου!.. Γρηγόριε, τὴν βακτηρίαν δός μοι.
(ἀπέργεται).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὡ! Βορίς, Βορίς!

Τὸ πᾶν ἐνώπιόν σου τρέμει, καὶ οὐδεὶς τολμᾷ τὴν τύχην νὰ σοῦ ἐνθυμίση κἄν τοῦ δυστυχοῦς παιδίου, ἐν τσοσούτῳ δέ, ἐν σκοτεινῷ κελλίῳ ἀσκητῆς, φρικτὴν ἐδῶ καταγγελίαν γράφει κατὰ σοῦ, καὶ οὔτε τῶν ἀνθρώπων θ' ἀποφύγῃς σὺ, ἀλλ' οὔτε τὸ οὐράνιον κριτήριον.

Ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

τῆς Μονῆς τῶν θαυμάτων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Καὶ ἐδραπέτευσεν αὐτός, πάτερ ἠγούμενε;

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

Ἐδραπέτευσεν, ἅγιε δέσποτα, πρὸ τριῶν ἡμερῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ὁ χαμένος, ὁ ἐπικατάρατος! Καὶ ἀπὸ ποῦ κατάγεται;

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

Ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ὀτρέπιοφ, ἀπογόνων βογιαρῶν ἀπὸ μικρὸς ἐχειροτονήθη, ἀγνωστον ποῦ, ἔμεινε εἰς τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Εὐφρημίου εἰς Σουζδάλ. Ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἤλλαξε διάφορα κοινόβια, τέλος ἤλθεν εἰς τὸ ἐδικόν μας, ἐγὼ δέ, ἰδὼν ὅτι εἶνε ἀκόμη νέος καὶ ἄμναλος, τὸν παρέδωκα εἰς τὸν Ποιμένα, γέροντα γλυκὺν καὶ ταπεινόν. Καὶ ἦτο γραμματισμένος καλὰ, ἐδιάβαζε τὰ χρονικά μας, ἐσύνθετε κανόνας εἰς τοὺς ἁγίους ἀλλὰ φαίνεται, τὰ γράμματα δὲν ἔα εἶχεν ἀπὸ τὸν Κύριον Θεόν.

ΠΕΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἄχ! αὐτοὶ οἱ γραμματισμένοι! Ἀκούεις ἐκεῖ τί ἐσυλλογίσθη! «Θὰ γείνω τσάρος τῆς Μόσχας!» Ἄχ! τὸ ἀγγεῖτον τοῦ διαβόλου! Ἐν τούτοις εἶνε περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν εἰς τὸν τσάρον περὶ αὐτοῦ πρὸς τί ν' ἀνησυχωμεν τὸν βασιλέα μας; Ἀρκεῖ νὰ εἰδοποιήσωμεν περὶ τῆς φυγῆς του τοὺς γραμματεῖς Συμυρῶφ ἡ Γεφήμιοφ. Εἶδες ἐκεῖ αἵρεσιν! «Θὰ γείνω τσάρος τῆς Μόσχας!» Νὰ συλληφθῆ ἀφεύκτως ὁ διάβολος καὶ νὰ ἐξορισθῆ εἰς Σολοβίτσκη διὰ βίου πρὸς μετάνοιαν. Δὲν εἶνε αἵρεσις αὐτὸ, πάτερ ἠγούμενε;

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

Αἵρεσις, ἅγιε δέσποτα, καθαρὰ αἵρεσις.

Ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.

ΔΥΟ ΕΔΕΣΜΑΤΟΦΟΡΟΙ

ΠΡΩΤΟΣ

Ποῦ εἶν' ὁ βασιλεὺς;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Εἰς τὸν κοιτῶνά του,

¹ Οἱ Μόνοι. Οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ περὶ τὸν θρόνον αὐλικαί, φρονούντες, ὅτι οὐδεὶς ἕτερος ὑπερέβαινε αὐτοὺς εἰς τὴν εὐγένειαν, καὶ ὅτι ἦσαν οἱ μόνοι οἱ δυνάμενοι νὰ ἰστανται τὸσον ὑψηλά.

Κλεισμένος εἶνε μ' ἕνα μάγον ἐν αὐτῷ.

ΠΡΩΤΟΣ

Ἐἶνε ἡ ἀγαπητὴ του συναναστροφή.
Οἱ μάντιες καὶ οἱ μάγοι. Πάντοτ' ἐρώτᾳ
διὰ τὸ μέλλον, ὡσάν νύμφη εὐμορφος.
Ἦθελα νὰ ἤξεύρω τί μαντεύεται ;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Ἴδου αὐτός. Ἐρώτησ' ἂν ἐπιθυμῆς.

ΠΡΩΤΟΣ

Ὅποσον εἶνε κατηφῆς καὶ σκυθρωπός !
(ἀπέρχονται).

Ο ΤΣΑΡΟΣ

(εἰσέρχεται).

Τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν ἔφθασα.
Ἐκτον τοῦτο ἔτος βασιλεύω ἡσυχος,
ἀλλ' εὐτυχῆς δὲν εἶμαι. Ἀπαράλλακτα
ἐν τῇ νεότητι ἐρωτευόμεθα
κ' ἐπιποθοῦμεν τῆς ἀγάπης ἡδονάς,
πλὴν ἅμα ὡς ἡ δίψα μας σθεσθῆ
διὰ ἀκαριαίας ἀπολαύσεως,
ψυχρότης μᾶς καταλαμβάνει, κόρος καὶ
ἀνία !... Μάτην μάντιες μοὶ προλέγουσιν
ἀτάραχον τὴν ἐξουσίαν, βίον δὲ
μακρόν—Οὐτ' ἐξουσία, οὔτε ἡ ζωὴ
μ' εὐχαριστεῖ, προβλέπω δὲ οὐράνιον
τὸν κεραυνὸν καὶ θλίψιν. Δυστυχῆς ἐγώ.
Ἐνόμισα νὰ εἰρηνεύσω τὸν λαόν
ἐν εὐμαρείᾳ, δόξῃ, ν' ἀπολαύσω δὲ
δι' εὐεργετημάτων τὴν ἀγάπην του—
ἀλλὰ ἀφῆκα τὴν ματαιὰν μέριμναν.
Ἡ ζωσα ἐξουσία εἶνε μισητὴ
τῷ ὄχλῳ· τοὺς θανόντας μόνον ἀγαπᾷ.
Ὅποταν τοῦ λαοῦ χειροκροτήματα,
ἢ οἰμωγαὶ φρικώδεις, τὴν καρδίαν μας
ταράττουσιν, ὦ, πόσον εἴμεθ' ἄφρονες !
Λιμὸς εἶχεν ἐνσκήψῃ εἰς τὴν χώραν μας·
ὠλόλυξ' ὁ λαὸς φθειρόμενος. Ἐγὼ
τὰς ἀποθήκας εἰς αὐτοὺς ἠνέφεξα,
ἐμοίρασα χρυσίον, ἐργασίαν δὲ
τοῖς προσεπόρισ', ἀλλ' αὐτοί, παράφοροι,
μὲ κατηρώντο ! Τὰς οἰκίας των τὸ πῦρ
κατέστρεψε. Νέα ἐγὼ οἰκήματα
τοῖς ἔκτισα. Αὐτοὶ δ' ἐμὲ ἐμέμφοντο
ὡς τῆς πυρκαϊᾶς τὸν αἴτιον. Ἴδου
τοῦ ὄχλου τὸ κριτήριον, αἱ σκέψεις του.
Ζήτησε τὴν ἀγάπην του μεθ' ὅλ' αὐτά.
Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ μου ἐπίστευσα
χαρὰν νὰ εὕρω καὶ ὠνειροπόλησα
τὴν κόρην μου νὰ ἴδω εὐτυχῆ διὰ
τοῦ γάμου· ἀλλ' ὡς θύελλα ὁ θάνατος
ἀροπάζει τὸν γαμβρόν... μὲ πονηρίαν δὲ
ἐμὲ δεικνύ' ἡ φήμη ὡς ὑπαίτιον
τῆς συμφορᾶς τοῦ τέκνου μου, ἐμέ, ἐμὲ
τὸν δυστυχῆ πατέρα ! Τῶν θνησκόντων δὲ
εἶμ' ἐγὼ πάντων ὁ ἀπόκρυφος φονεὺς.
Τὴν τελευτὴν τοῦ Θεοδώρου εἶμ' ἐγώ,
ὅστις ἐτάχυνα, καὶ ἐφαρμάκευσα
ἐγὼ τὴν ἀδελφὴν μου τὴν βασιλίσσαν,
τὴν μοναχὴν τὴν ταπεινόφρονα, ἐγώ,
ἐγὼ τὰ πάντα ! φεῦ ! αἰσθάνομαι, οὐδέν,
τῶν ἐγκοσμίων ἐν τῷ μέσῳ θλίψεων,
ἰσχύει νὰ μᾶς ἡσυχάσῃ, τίποτε...
Ἴσως αὐτὴ καὶ μόνη ἡ συνείδησις—
Ἄγνη καὶ καθαρὰ ὅποταν εἶν' αὐτή,
κακίαν καὶ συκοφαντίαν σκοτεινὴν
περιφρονεῖ καὶ θριαμβεῖε κατ' αὐτῶν,

ἀλλ' ἂν κηλὶς μία καὶ μόνη ἔτυχε
νὰ τὴν μαινὴν, τότε συμφορὰ δεινὴ.
Ὡσάν ἐκ καταστρεπτικοῦ μολύσματος
κί' ἡ ψυχὴ, πληροῦται ἡ καρδία δὲ
δηλητηρίου, εἰς τὸ οὖς ὁ ἐλεγχος
κτυπᾷ ὡς σφύρα· ὅλα σὲ βαρύνουσιν·
τὴν κεφαλὴν σου κυριεῖται σύγχυσις,
πρὸ τῶν ὀμμάτων σου βρέφη αἰμόφυρτα
διέρχονται, ...ποθεῖς νὰ φύγῃς, ἀλλὰ ποῦ...
φρικτόν ! καί, εἶν' ἐλεεινὸς ὁ ἔνοχος.

Π. Α. ΑΣΙΩΤΗΣ